Historische Kring Eemnes

1995-1

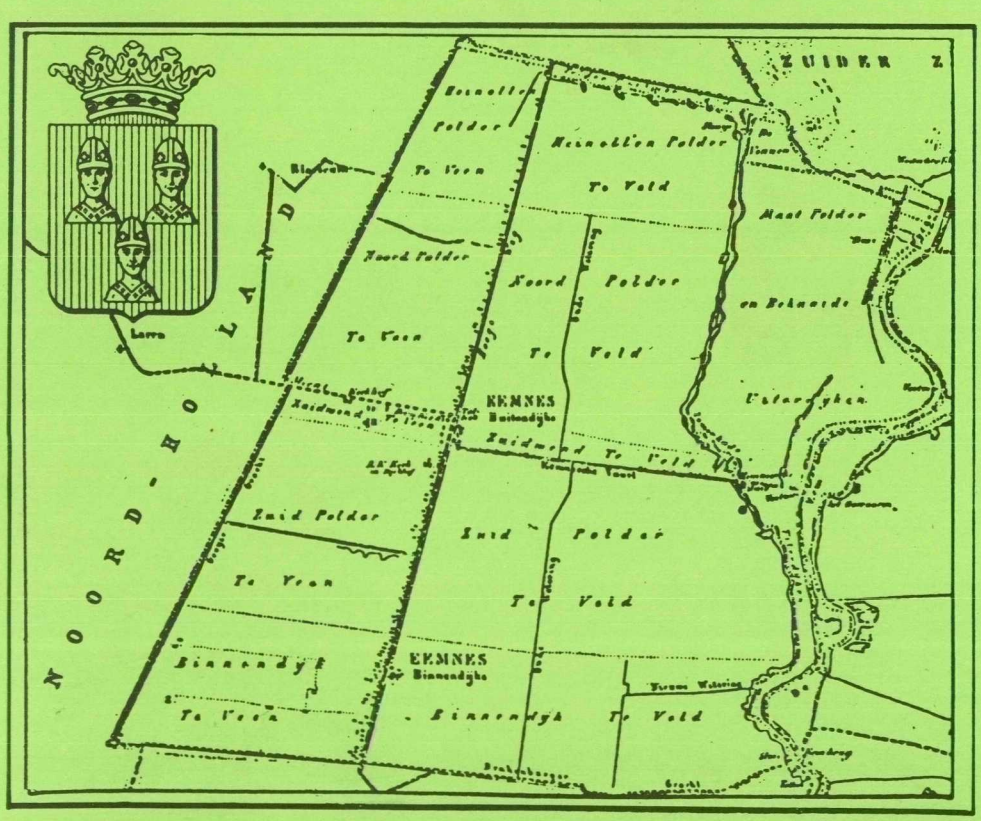

Historische Kring Eemnes

april 1995, jaargang 17, nr. 1.

verschijnt viermaal per jaar

Bestuur:

Voorzitter	T. Roodhart	Laarderweg 12
Vice-voorzitter	H. v. Hees	Kerkstraat 15
Secretaris:	M. v.d.Schaal	Watersnip 14
Penningmeester:	F. Mol	Singel 11, 1261 XP Blaricum
Leden:	B. v. Raaij	Zaadkorrel 23
	R.Ruizendaal	Laarderweg 31
	H. Nobbe	Braadkamp 3

contributie H.K.E. ƒ 25,-- per jaar. Voor leden buiten Eemnes ƒ 2,50 porti bijbetalen
Girorekening nr. 2080362
Losse nummers kwartaalboekje ƒ 7,50

Ledenadm., adreswijzigingen en verkoop losse nummers: B. van Wijk-Blom, Raadhuislaan 39, tel. 14689

Redactie: B. van Raaij, tel. 86594
H.H.M. van Roij, tel. 12531

Typewerk en Correctie:M. Achthoven,B.van Wijk

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie.

Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

Inhoud

De Tweede Wereldoorlog 3
Victor Alfred van Swieten 3
In onze serie:"Oude Eemnesser..... 29
Een brug tussen Huissen en Eemnes 41
Kranteknipsels 52
In onze serie:"Oude Eemnesser..... 53
Kranteknipsels 58
Werkgroepen 59
Rectificatie n.a.v. artikel "Tomatuva" 59
Schenkingen HKE 60
Wie doet er mee? Wie weet er van? 61
Oproep 63
Wie helpt Bertie van Wijk 63
Sponsors 64

*

Van de redactie

Copy voor het volgende kwartaalboekje ontvangen wij graag voor 1 juni 1995

*

De Tweede Wereldoorlog

Het is vijftig jaar geleden, dat de Tweede Wereldoorlog werd beëindigd. Dit jaar wordt dit feit herdacht en de bevrijding van Nederland gevierd.
Ook voor de Eemnessers zijn de oorlogsjaren niet zonder meer voorbij gegaan.
In dit eerste kwartaalboekje van 1995 wordt aandacht besteed aan het leven gedurende de oorlog, het verzet, de onderduikers en het opvangen van evacué's.
In de Oudheidkamer heeft de Historische Kring een tentoonstelling ingericht over de Tweede Wereldoorlog.
Wij wensen u een goede herdenking toe en een prettige viering van de bevrijding.

De redactie

★

Victor Alfred van Swieten

Op 1 oktober 1943 werd de 36-jarige Victor Alfred van Swieten, een inwoner van de gemeente Eemnes, gefusilleerd.

Het Polizei-Standgericht te Amsterdam sprak het volgende vonnis uit:
'Tegen de monteur Victor van Swieten is de doodstraf uitgesproken omdat hij sinds jaren een pistool in bezit had en dit wapen, ondanks het desbetreffende bevel, dat de bezettende macht heeft uitgevaardigd, niet heeft ingeleverd, voorts omdat hij zijn pistool heeft overhandigd aan de medeveroordeelden Remiens en Broeckman voor eventuele verdediging tegen Duitsche politiebeambten en tenslotte, omdat hij een pistool van Remiens in bezit heeft genomen om

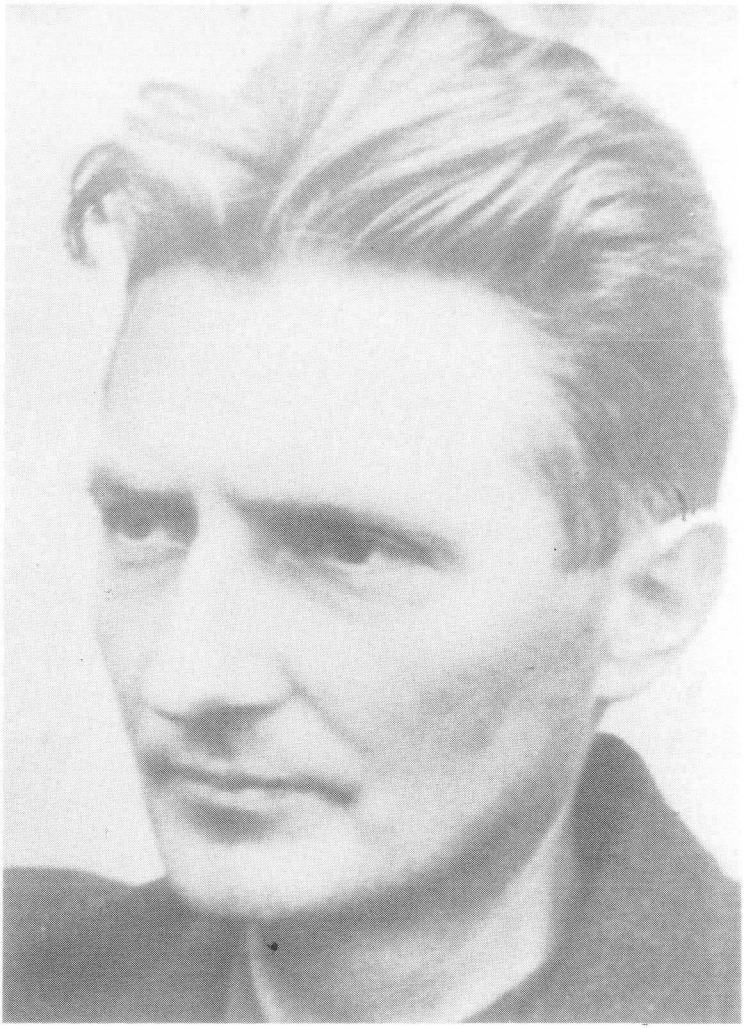

Victor Alfred van Swieten

dit wapen te repareren.'

WIE WAS VAN SWIETEN?

Op 11 november 1906 werd hij te Rijswijk geboren. Met zijn ouders verhuisde hij naar Wassenaar en enkele jaren later naar Soest. Van mei 1919 tot augustus 1921 woonde het

gezin aan de Oude Utrechtseweg 6.
Na de lagere school ging hij naar het Baarns Lyceum, maar maakte die schoolopleiding niet af. Hij hield Holland voor gezien en vertrok naar Zuid-Afrika. Daar vond hij werk bij een boer. Deze man was vegetariër en hield er ideeën op na, die we tegenwoordig 'macrobiologisch' noemen. Tussentijds bezocht hij de landbouwschool in Potchefstroom (Transvaal).
Zijn werkgever raakte evenwel in financiële problemen waardoor Van Swieten zich genoodzaakt zag naar ander werk uit te kijken. Samen met ene Johnston richtte hij de firma 'Johnston & van Swieten' op in Johannesburg.

Eind 1924 keerde Van Swieten terug in Nederland en volgde van 23 maart 1925 tot 30 maart 1927 de opleiding voor stuurmansleerling bij de Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij te Amsterdam.
Op 4 januari 1926 werd hij, zoals de meeste

Visitekaartje

Groepsfoto. Van Swieten tweede van rechts met pijp

20-jarige jongemannen, onder de wapenen geroepen en ingedeeld bij het 16e Regiment Infanterie, lichting I-112 te Amersfoort. Hij hoefde echter niet op te komen in verband met uitstel van eerste oefening. Eind 1927 werd hij aangewezen voor de opleiding tot onderofficier en kwam op 2 januari 1928 in werkelijke dienst.

Op 30 september 1928 verliet hij het leger als sergeant
Daarna heeft hij enige tijd ter koopvaardij gevaren, o.a. op het s.s. 'Vulcanus'.

Door het hoge haventarief in de Nederlandse havens, had de rederij de veel goedkopere haven van Bremen als thuishaven gekozen. Voor de bemanning had dit vervelende gevolgen. Slechts een deel van hen mocht naar huis, de anderen moesten aan boord de wacht lopen. Hierdoor werd het contact met familie en

vrienden nog minder dan het al was. Dat beviel Van Swieten niet en hij monsterde af.

TERUG IN NEDERLAND

In Laren teruggekeerd begon hij een handel in motorfietsen. Op 5 januari 1937 trouwde hij met Jacobine Hage, de dochter van de kunstschilder Matthijs Hage die in de Heidehoek in het zuidwesten van de gemeente Eemnes heeft gewoond.
Het echtpaar betrok een woning aan de Angerechtsweg 13 in Blaricum. Eind 1937 verhuisden ze voor tijdelijk naar Schapendrift 6 te Blaricum om in november 1938 de woning aan Laarderweg 108 in Eemnes te betrekken. Dit huis bestaat niet meer omdat het moest wijken voor de A27.

Van Swieten tegen de railing van de "Vulcanus" op volle zee

Laarderweg 108, het witte huis links op de foto

In de dertiger jaren moest Van Swieten enkele malen op herhaling en moest zich dan melden in Alkmaar waar hij instructie gaf aan de verbindingstroepen. Hij deed dat niet met plezier, want hij ergerde zich groen en geel aan het gebrek aan, en de slechte toestand van, het materieel.
Op 29 augustus 1939 moest ook hij zich, in verband met de algehele mobilisatie op zijn mobilisatiebestemming melden.

Een pistool dat hij destijds uit Zuid-Afrika had meegenomen werd door zijn vrouw in vette lappen gewikkeld en in een blikken bus in de tuin bij hun huis begraven. Eén van de maatregelen die de autoriteiten afkondigden was de inlevering van wapens. In overleg met haar zwager, Marinus Broeckman, besloot mevrouw Van Swieten het wapen bij de burgemeester van Eemnes in te leveren, omdat

te veel mensen op de hoogte waren van het bestaan ervan. Dit leverde haar later wel enige boze gezichten op.

NEDERLAND IN OORLOG

Op 10 mei 1940 trokken de duitse troepen de nederlandse grens over. Enkele weken na de capitulatie van het nederlandse leger keerde Van Swieten terug naar Eemnes en hervatte zijn werkzaamheden. Uiterlijk onbewogen maar van binnen kokend van woede. Het leger mocht dan wel gecapituleerd hebben, het woord capitulatie kwam in zijn woordenboek niet voor. En hij was niet de enige.

Op Schapendrift 6 in Blaricum woonde de radio-technicus Toon Broeckman. Hij was een broer van Marinus Broeckman, de zwager van Van Swieten. Al voor de oorlog had Van Swieten de familie Broeckman leren kennen toen ze in Soest woonden.

Groepsfoto. Van Swieten vijfde van links

Toon Broeckman had zich aangesloten bij één der opgerichte verzetsgroepen. Bij die groep zaten ook Joop de Groot uit Soest, Dionysius Remiens en nog enkele anderen.
Van Swieten had Dio Remiens al eens ontmoet toen deze een motortje bij hem had gekocht. Ook zijn vrouw kende Remiens want die had bij haar zuster in de klas gezeten op de humanitaire school.

Al snel vroegen ze Van Swieten om hulp bij allerlei technische karweitjes, waaronder de reparatie van vuurwapens. Zo raakte hij betrokken bij het verzet.
Hun huis aan de Laarderweg bood regelmatig onderdak aan vrienden en kennissen uit het verzet, die een paar dagen van de straat af moesten. Tevens diende het huis als tijdelijke opslagplaats voor wapens, distributiepapieren en andere materialen die voor het oog van de bezetter verborgen moesten blijven. Als het materiaal overgebracht moest worden verzorgde hij dat. Zijn oudste dochter kan zich nog herinneren dat ze dan mee mocht, achterop. Als ze dan bij het adres kwamen waar het materiaal afgegeven moest worden, mocht ze niet mee naar binnen. Ze moest buiten blijven wachten tot haar vader weer terug kwam.
Intussen was op de Nieuweweg 22, achter het huis van de Van Swietens, de familie Backer komen wonen. Ze hadden hun huis in Rotterdam moeten verlaten omdat het door het bombardement vernield was. Herman Backer schreef en tekende de strip 'Tripje' voor het Rotterdamsch Nieuwsblad.
Tussen de beide families ontstond een goed en regelmatig contact. Backer bezat een pistool en Van Swieten was daarvan op de hoogte. Toen bleek dat de ondergrondse dringend om een wapen verlegen zat, vroeg en kreeg Van Swieten het pistool, maar niet nadat hij

plechtig had beloofd het vuurwapen nog diezelfde dag door te geven. Backer wilde niet dat Van Swieten en zijn gezin gevaar zouden lopen door het in het bezit hebben van dat wapen. Of het wapen nog diezelfde dag van eigenaar verwisselde is niet meer te achterhalen, maar het is zeker dat het op de juiste plaats is gekomen.

CORELLISTRAAT 6

Toon Broeckman en Dio Remiens waren nauw betrokken bij de activiteiten van de verzetsgroep CS-6 in Amsterdam. In Van Swieten hadden zij een toegewijde en vakbekwame medestander. De grote betekenis van hem voor het verzetswerk was zijn kennis van vuurwapens en springstoffen. Van deze kennis heeft CS-6 ruimschoots mogen profiteren. Ook een verzetsgroep in Blaricum heeft met hem samengewerkt bij het plegen van aanslagen tegen de duitsers.

CS-6 was opgericht door een aantal Amsterdamse studenten, t.w.: Hans Katan, Leo Frijda en de broers Jan Karel en Gideon Willem Boissevain. Deze laatste twee woonden in de Corellistraat 6, waar de afkorting CS-6 van afgeleid werd.

De groep onderhield nauwe contacten met groepen die deel uitmaakten van de Communistische Partij van Nederland. Ook één van hun latere voormannen, de zenuwarts dr. Gerrit Kastein, was een communist. Toch was CS-6 geen onderdeel van de CPN, maar een op zichzelf staande verzetsgroep.
Ze pleegden sabotage, verzamelden militaire inlichtingen, plaatsten springladingen, vervalsten persoonsbewijzen en ondernamen pogingen om treinen te laten ontsporen.
Toen eind 1942 dr. Gerrit Kastein zich bij

Hans Katan, lid van CS-6

hen aansloot, drong deze aan op het combineren van sabotage-activiteiten met aanslagen op bekende helpers van de vijand.

Op 5 februari 1943 schoot Jan Verleun van de groep CS-6, generaal Seyffardt neer. Dat gebeurde in Den Haag. Seyffardt was een gepensioneerde luitenant-generaal van het nederlandse leger. Hij noemde zich de 'Befehlshaber' van het Vrijwilligers Legioen en was één van de 'gemachtigden' van Mussert.
Op 7 februari 1943 pleegde Kastein in Voorschoten een aanslag op mr. H. Reydon, de pas benoemde secretaris-generaal van volksvoorlichting en kunsten. Reydon raakte zwaar gewond.
Kastein pleegde deze aanslag met de revolver

Dr. Gerrit W. Kastein, lid van CS-6

die hij van Antoon van der Waals had gekregen. Laatstgenoemde was één van de grootste verraders die in Nederland gewerkt hebben tijdens de bezettingsjaren. Van der Waals was 'Vertrauens-Mann' (V-mann) van Joseph Schreieder. Deze Schreieder was Kriminaldirektor van de Sicherheitsdienst (SD) in Den Haag. Van der Waals gebruikte veelvuldig als dekmantel dat hij een uit Engeland afkomstige geheim agent was en wekte zo het vertrouwen. Vele tientallen mensen verloren door zijn verraad het leven.

Op 19 februari 1943 werd Kastein gearresteerd in Delft. Hij werd voor verhoor overgebracht naar het bureau van de SD op het Binnenhof in Den Haag. In een onbewaakt ogenblik pleegde

Dr. Gerrit W. Kastein ligt begraven op het Ereveld in Loenen op de Veluwe, plot A-113

hij zelfmoord door dwars door het raam van de tweede verdieping naar beneden te springen. Nog diezelfde dag is hij aan zijn verwondingen overleden in het ziekenhuis 'Zuidwal' in Den Haag.
Door zijn vrijwillig gekozen dood redde hij waarschijnlijk vele mensen het leven, want de verhoren van de SD waren berucht om hun wreedheid.

SABOTAGE AAN DE SPOORLIJNEN

Toen de Joden-deportaties uit Amsterdam begonnen werd een poging ondernomen om de spoorlijnen Amsterdam-Utrecht en Amsterdam-Amersfoort te saboteren. In het huis van Van Swieten werd een grote hoeveelheid springstof verstopt die bij deze aanslagen nodig zou

zijn. Het was de bedoeling dat in de vroege ochtend van 15 maart 1943 een deel van de spoorlijn zou worden opgeblazen. Toon Broeckman sliep die nacht in het huis aan de Laarderweg. Rond half zes in de ochtend werd hij gewekt en ging op pad. Samen met nog enkele anderen ging hij naar het gedeelte van de spoorlijn dat tussen Hilversum en Bussum ligt, ter hoogte van de opslagplaats van de Nederlandse Spoorwegen, Crailo. Daar plaatsten ze de springstoffen. Ook op andere plaatsen langs de lijn Amsterdam-Amersfoort werden springladingen aangebracht.
Om sabotage van de spoorlijnen tegen te gaan, had de bezetter al eerder een verplichte 'railwacht' ingesteld. Die nacht waren een aantal werknemers van wegenbouwbedrijf Hoogenbirk verantwoordelijk voor het traject Hilversum-Bussum. Toen de springlading geplaatst was trokken de verzetsmensen zich terug. Toon Broeckman ontdekte echter dat er iets niet in orde was met de lont en keerde terug naar de spoorlijn. Daar aangekomen zag hij de 'railwacht' en maakte zich uit de voeten. De aanslag mislukte.
Willem Hage, een broer van mevrouw Van Swieten, werkte ook bij Hoogenbirk. Op het werk hoorde hij de deelnemers aan de 'railwacht' praten over wat ze heel vroeg in de ochtend hadden gezien. Tot zijn schrik paste de beschrijving die zij gaven van één van de deelnemers aan de aanslag, bij Toon Broeckman.

Het opvallende tweed-hoedje dat Broeckman altijd droeg, zouden ze zo weer herkennen. Willem Hage ging zodra hij kans zag om weg te komen, regelrecht naar het huis van zijn zuster aan de Laarderweg. Zo snel mogelijk werd Toon Broeckman ingelicht en hem werd aangeraden de kleding die hij die ochtend had gedragen, te vernietigen.

Antoine Th. Broeckman

Ook de aanslag op de spoorlijn tussen Hilversum en Baarn mislukte.

SOEST

In Soest hadden de Broeckman en Remiens kennis gemaakt met ene meneer Pas. Het is niet duidelijk hoe de eerste ontmoeting tot stand is gekomen maar tijdens verhoren na de oorlog vertelde Pas dat hij Broeckman via

Remiens had leren kennen.
Pas vertelde tegen Broeckman, dat hij via zijn duitse connecties aan wapens voor het verzet kon komen. Naar zijn zeggen kon hij in Loosdrecht wel een schuilplaats voor die wapens regelen. Het voorstel werd binnen de verzetsgroep besproken, maar men vertrouwde de zaak niet. Ze besloten eerst maar eens een kijkje te gaan nemen in het huis van Pas.

Ferdinand H.F. Pas woonde in een huis met de naam 'De Witte Burcht' aan de Soesterengweg 2-4 in Soest. Op 19 april 1943 vond de overval op 'De Witte Burcht' plaats. De overval werd uitgevoerd door o.a. Broeckman, Remiens en De Groot. Van Swieten verstrekte de nodige vuurwapens. Zelf mocht hij niet aan de overval deelnemen, want een vakman als Van

De "Witte Burcht" eind jaren tachtig in Soest

Swieten moest zo min mogelijk risico's lopen. Men vond een speciaal papier van de SD dat Pas veilig moest stellen bij een eventuele arrestatie door duitse instanties.

Toen Pas zich met dat gegeven geconfronteerd zag, vertelde hij hen dat hij dat papier bezat omdat hij een dubbelrol speelde; hij had zich een goede relatie verschaft bij de SD om de verzetsbeweging te helpen. Hij verzocht hen dringend om teruggave van dat papier. Dat gebeurde dan ook, maar niet nadat er een fotokopie van was gemaakt door ene Nicolaas J. de Graaft uit Laren.
In werkelijkheid speelde Pas de verradersrol. Tot zijn kennissenkring rekende hij o.a. Viebahn van de SD-Aussenstelle Amsterdam, Ros, Mollis, Kuiper en Van Egmond. Nederlandse handlangers van de SD in Amsterdam.

Op 3 juni 1943 werd dr. F.E. Posthuma door Jan Verleun neergeschoten. Posthuma was de 'gemachtigde' van Mussert voor landbouw en visserij.

Op 29 juni 1943 ging Toon Broeckman voor een ontmoeting met Pas, naar hotel-restaurant 'Trier' te Soestdijk. Pas had de hele verzetsgroep uitgenodigd, doch, vanwege de argwaan die ze nog steeds tegen Pas koesterden, ging Toon Broeckman alleen. Op het moment dat hij weer naar buiten stapte werd hij door de SD gearresteerd. De verrader Pas was van het voornemen van de SD om de groep te arresteren, vooraf op de hoogte gesteld.
Een dag later werd een ander lid van CS-6 gearresteerd. Weer was het Pas die de verradersrol speelde. Hij had met Walter Brandligt een ontmoeting afgesproken in het Zuid-Hollands koffiehuis, tegenover het

Centraal Station in Amsterdam. Opnieuw sloeg de SD toe.

Ook voor de bezetter bleef de figuur Pas een dubieus geval. Hun wantrouwen tegen hem werd zo groot dat ze besloten hem ook maar te arresteren.

'BIEN, IK BEN DE KLOS!'

Op 28 augustus 1943 werd in het gezin Van Swieten een zoon geboren. Enkele dagen later, op vrijdag 3 september, was Victor van Swieten 's morgens vroeg in de schuur achter het huis bezig. Iemand kwam een motortje ophalen en hij stond op het punt om zijn oudste dochter naar school te brengen. Vlakbij hun huis stopte een auto waaruit twee mannen stapten. Ze vroegen iemand die daar aan het werk was waar Van Swieten woonde. Aan de man, die met het motortje in de hand net achter het huis vandaan kwam, vroegen ze of Van Swieten thuis was. Zonder argwaan antwoordde de man: 'Ja, die is in de schuur.' Terwijl één van de mannen aan de voordeur klopte liep de ander snel achterom naar de schuur. In het huis bevonden zich op dat moment mevrouw Van Swieten, haar kinderen en de kraamverpleegster, zuster Nagtegaal.
Even later kwam Van Swieten het huis binnen en zei tegen zijn vrouw: 'Bien, ik ben de klos!'
Van de twee mannen kreeg mevrouw Van Swieten te horen dat het alleen maar voor een verhoor was. Later bleek dat deze twee mannen Kuiper en Mollis waren, handlangers van de SD in Amsterdam.
Het huis werd niet doorzocht en dat was maar goed ook, want er bevond zich nog een doos met persoonsbewijzen, die Toon Broeckman in bewaring had gegeven. Ook hadden ze dan naar alle waarschijnlijkheid de schuilplaats voor

wapens ontdekt onder de drempel van de schuifdeuren tussen de voor- en achterkamer. Overigens was die op dat moment leeg.
Zodra het mogelijk was werd een aantal mensen op de hoogte gebracht van de arrestatie van Van Swieten. De vader van mevrouw Van Swieten ontfermde zich over de doos met persoonsbewijzen en begroef deze op de hei achter het huis. Hij heeft dat grondig gedaan want de doos is nooit meer teruggevonden.

DE WETERINGSCHANS

Te 8.30 uur werd Van Swieten door de rechercheur Mollis aan het hoofdbureau van politie te Hilversum ter beschikking gesteld als verdachte van het voorhanden hebben van vuurwapens. Vanuit het politiebureau telefoneerde Van Swieten naar zijn buren in Eemnes. De buurvrouw die de boodschap had

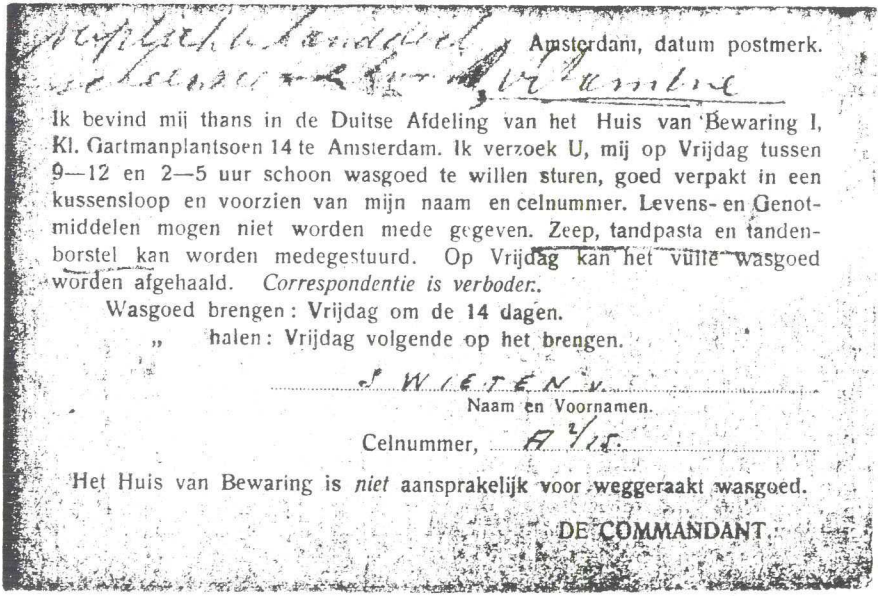

Amsterdam, datum postmerk.

Ik bevind mij thans in de Duitse Afdeling van het Huis van Bewaring I, Kl. Gartmanplantsoen 14 te Amsterdam. Ik verzoek U, mij op Vrijdag tussen 9—12 en 2—5 uur schoon wasgoed te willen sturen, goed verpakt in een kussensloop en voorzien van mijn naam en celnummer. Levens- en Genotmiddelen mogen niet worden mede gegeven. Zeep, tandpasta en tandenborstel kan worden medegestuurd. Op Vrijdag kan het vuile wasgoed worden afgehaald. *Correspondentie is verboden.*

Wasgoed brengen: Vrijdag om de 14 dagen.
„ halen: Vrijdag volgende op het brengen.

J. WIETEN.
Naam en Voornamen.

Celnummer, A 2/15.

Het Huis van Bewaring is *niet* aansprakelijk voor weggeraakt wasgoed.

DE COMMANDANT.

Het kaartje dat mevrouw Van Swieten ontving

aangenomen vertelde aan mevrouw Van Swieten dat haar man op het politiebureau in Hilversum werd vastgehouden en dat hij gevraagd had haar te vertellen dat hij niet meer terug zou komen.
Onmiddellijk ging ze naar Hilversum. Op het politiebureau keek de dienstdoende politieagent in het boek en vertelde haar dat haar man te 16.30 uur op transport was gesteld naar Amsterdam door rechercheur Kuiper en dat ze hem waarschijnlijk niet meer terug zou zien.
In Amsterdam deed ze navraag bij de SD in de Euterpestraat. Het enige antwoord op al haar vragen was: 'U krijgt wel bericht'.
Enkele dagen later ontving ze een kaartje waarop haar werd meegedeeld dat Van Swieten zich in de duitse afdeling van het huis van bewaring I aan het Kl. Gartmanplantsoen 14 in Amsterdam bevond. Dit was de berucht Weteringschans gevangenis. Hij zat daar opgesloten in cel A 2/15.

Intussen deed mevrouw Van Swieten al het mogelijke om in contact te komen met haar man. Ze nam zelfs een advocaat in de arm.

Op 1 oktober 1943 ging ze weer naar die advocaat toe. Maar opnieuw bereikte ze niets. Toen ze thuiskwam vertelde haar vader dat haar man ter dood was gebracht. Samen met achttien anderen, waaronder Frijda, Katan, Brandligt, Broeckman en Remiens. Diezelfde ochtend had het al op de voorpagina's van enkele kranten gestaan.

Het Nieuws van den Dag publiceerde op vrijdag 1 oktober 1943 het volgende bericht op haar voorpagina van de Stadseditie:

NEGENTIEN DOODVONNISSEN TE AMSTERDAM

Straf voor de moorden op generaal Seyffardt, oud-minister Posthuma e.a.

Naar de Höhere SS- und Polizeiführer Nordwest, mededeelt, heeft het Polizeistandgericht Amsterdam den 30sten September 1943 de volgende Nederlanders ter dood veroordeeld:

1) den joodschen student in de medicijnen Leo Frijda uit Amsterdam, geb. 1 Augustus 1923 te Amsterdam;
2) den student in de biologie (halfjood) Hans Katan uit Amsterdam, geb. 9 Augustus 1919 te Hilversum;
3) den student Sape Kuiper uit Delft, geb. 3 Februari 1924 te Arnhem;
4) den natuurkundeleeraar Johannes van Mierlo uit Nw. Amstel, geb. 21 October 1907 te Den Helder;
5) den gymnastiekleeraar Henri H. Geul uit Amsterdam, geb. 12 Mei 1916 te Blora op Java;
6) den student Johannes Kalshoven uit Amsterdam, geb. 31 December 1922 te Amsterdam;
7) den leerling der machinistenschool Louis Boissevain uit Bussum, geb. 27 Juni 1922 te Arnhem;
8) den student Antoon Pleyte uit Delft, geb. 8 Juni 1917 te Amsterdam;
9) den kantoorbediende Gideon Boissevain uit Amsterdam, geb. 6 Juni 1921 te Schiedam;
10) den werktuigkundige Jan Karel Boissevain uit Amsterdam, geb. 24 Mei 1920 te Schiedam;
11) den letterkundige Walter Brandligt uit

Epe(Gelderland), geb. 14 Mei 1901 te Kampen;

12) den journalist
M a e r t e n v a n G i l s e uit Amsterdam, geb. 12 Juni 1916 te München;

13) den pikeur
D i o n y s i u s R e m i e n s uit Amsterdam, geb. 6 September 1919 te Schoorl;

14) den radiotechnicus
A n t o i n e Th. B r o e c k m a n uit Blaricum, geb. 18 Juli 1911 te Laren;

15) P e t r u s P o o t e r s, zonder beroep uit Amsterdam, geb. 28 Augustus 1911 te Amsterdam;

16) den student in de medicijnen
O l a f Th. T h o m s e n uit Amsterdam, geb. 17 December 1919 te Banstang (Ned. Indië);

17) den kantoorbediende
A n t o n Th. K o r e m a n uit Amsterdam, geb. 15 December 1915 te Semarang op Java;

18) den monteur
V i c t o r v a n S w i e t e n uit Eemnes, geb. 11 November 1906 te Rijswijk;

19) den student in de medicijnen
J o h a n n R o e m e r uit Amsterdam, geb. 24 Februari 1921 te Amsterdam.

De doodvonnissen zijn na onderzoek van de gratiekwestie in de vroege ochtenduren van den 1sten October 1943 voltrokken.
Daarmede hebben de moorden op luitenant-generaal S e y f f a r d t, commandant van het vrijwilligerslegioen 'Nederland' en op oud-minister Posthuma en andere leidende persoonlijkheden in Nederland, een aantal spoorwegaanslagen en een aantal roofovervallen hun vergelding verkregen.
Een uitvoerig verslag over de handeling voor

het Polizeistandgericht Amsterdam, op 30 September 1943, zal nog volgen.

Na de executie mochten de nabestaanden enkele persoonlijke eigendommen ophalen, maar op de vraag waar haar man was begraven, kreeg mevrouw Van Swieten geen antwoord.
Rond Kerstmis 1943 ontving ze van de SD te Amsterdam de mededeling dat ze een afscheidsbrief van haar man kon afhalen aan de Euterpestraat.

EEN IN MEMORIAM VAN DE HEER H. BACKER

Direct na de arrestatie van Victor van Swieten waren een aantal kennissen door zijn vrouw gewaarschuwd. Ook de heer H. Backer behoorde daarbij. Hij was tenslotte één van de mensen geweest die aan Van Swieten een vuurwapen had gegeven. Voor hem en zijn vrouw werden het bange dagen.
Nog tijdens de oorlog schreef Backer een gedichtenbundel die in maart 1945 illegaal werd gedrukt en uitgegeven. Als pseudoniem gebruikte hij 'VINDEX'. Eén van de gedichten is opgedragen aan Victor van Swieten. Het was echter op dat moment nog niet raadzaam om de naam van Van Swieten aan het gedicht te binden, maar het geeft de gevoelens van angst en dankbaarheid heel goed weer:

IN MEMORIAM

Je hebt mij niet verraden,
Ik wachtte, dag en nacht.
Ik beefde, als ik stappen
Om 't huis te hooren dacht.

Het waren looden uren,
Die wogen op mijn hart.
Bij elk gerucht van buiten

Zat ik in schrik verstard.

Ik huiver bij 't herdenken,
hoe weinig 't heeft
gescheeld...
Een naam over je lippen
En 'k had je lot gedeeld.

Ik weet het, nooit vrijwillig
Zou je verrader zijn,
Maar nimmer zal ik laken
Wie zwicht door martelpijn.

Je werd, gelijk zoovelen,
Voor 't peloton gebracht.
Het daagde aan de kimmen...
Toen kwam voor jou de nacht.

Er naderden geen laarzen
Er kwam geen stramme klop.
Het leven ging weer verder,
Wij leefden langzaam op.

Je hebt mij niet verraden;
Het was een groot geschenk,
Dat ik, die nog moet zwijgen,
In dankbaarheid gedenk!

Eerbiedig en dankbaar opgedragen aan hem, dien ik nog niet noemen kan en die, door te zwijgen, mij uit de klauwen van den beul hield. Hijzelf viel ten offer aan de Nazi moordenaars.

Kort na de arrestatie van Victor van Swieten besloot de heer Backer, als dekmantel, enkele duitse kinderen in huis te nemen. Ook de directie van het Rotterdamsch Nieuwsblad, werd in zijn besluit gekend. Korte tijd later deden twee duitse meisjes, zusjes van elkaar, hun intrede bij de familie Backer. De buurt

fluisterde: 'Zie je wel, hartstikke fout!'

DE REKENING GEPRESENTEERD

Toen in mei 1945 de bevrijdingsroes voorbij was, was het tijd om aan een aantal personen de rekening te presenteren.

ANTONIUS VAN DER WAALS. Hij werd op 11 oktober 1912 geboren te Rotterdam en werkte als V-mann voor Joseph Schreieder van de Sicherheits Dienst in Den Haag.
Van der Waals maakte op 13 april 1945 de bevrijding mee in Zuidlaren in Groningen. Op 19 april 1945 meldde hij zich bij de Canadese Field Security en begin juni 1945 werd hij naar Bonn overgebracht. Zag kans aan de aandacht van de Engelsen te ontsnappen en meldde zich bij de Russen in Berlijn.
Op 30 november 1945 zocht hij weer contact met de Engelse Field Security en werd door hen gearresteerd. Op 6 september 1946 werd hij naar Nederland teruggevoerd en in de gevangenis van Scheveningen opgesloten.
Op 7 mei 1948 werd hij door het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage, zitting houdende te Rotterdam, schuldig bevonden aan het bewezen verklaarde en veroordeeld tot de doodstraf.
Op 26 januari 1950 te 8 uur werd het vonnis voltrokken.

MAARTEN KUIPER. Hij werd op 30 november 1898 geboren te Den Haag en was gedurende de oorlogsjaren rechercheur te Amsterdam waar hij werkte voor de Sicherheits Dienst.
Na zijn arrestatie staat hij terecht voor het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam. De procureur-fiscaal, mr. Janssen, komt in zijn requisitoir tot de conclusie dat het dossier van Kuiper er een is van moord en doodslag en dat er slechts één straf op zijn plaats zou

zijn: de doodstraf!
Op 6 december 1947 werd Kuiper terzake van verraad en hulpverlening veroordeeld tot de doodstraf.

WOUTER C. MOLLIS. Hij werd op 16 augustus 1896 geboren te Hilversum en was gedurende de oorlogsjaren politieagent te Amsterdam waar hij werkte voor de Sicherheits Dienst.
In een proces-verbaal, gedateerd 22 mei 1946, verklaarde Mollis het volgende: 'Hij was in 1943, samen met Walther, Wehner, Günther Klein en Van Egmond naar Soest geweest. Bij Pas zou op 'De Witte Burcht' een overval hebben plaatsgevonden welke was gepleegd door Broeckman, Remiens en De Groot. Pas had verklaard dat de drie ook betrokken waren geweest bij overvallen op de spoorwegen en roofovervallen in het Gooi. Enige tijd later werd Broeckman aangehouden, kort nadat deze het Hotel-Restaurant 'Trier' had verlaten. Broeckman bleek in het bezit te zijn van een automatisch pistool.'
Mollis werd onder meer telastegelegd: 'Het aan de vijand overgeven van Victor A. van Swieten, gearresteerd in of omstreeks september 1943 te Eemnes en D. Remiens en Nel Hissink, gearresteerd omstreeks september 1943 te Abcoude.'
FERDINAND H.F. PAS. Hij werd geboren op 20 oktober 1910 te Amsterdam en bewoonde vanaf 1942 het huis 'De Witte Burcht', Soesterengweg 4 te Soest.

Na de oorlog werd hij gedetineerd in kamp Crailo in Laren.
Hij werd er van beschuldigd zodanige mededelingen gedaan te hebben dat de Sicherheits Dienst en de Sicherheits Polizei ter ore is gekomen:
a. dat hij, verdachte, in verbinding stond met een ondergronds werker en saboteur,

Graf van Victor Alfred van Swieten op de erebegraafplaats te Bloemendaal

geheten Broeckman en

b. dat hij, verdachte, met Broeckman had afgesproken dat zij, op 29 juni 1943 elkander in Hotel Trier te Soestdijk zouden ontmoeten waardoor deze werd gearresteerd en op 1 October 1943 door den vijand werd gefusilleerd. Hij stond terecht voor het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam. De procureur-fiscaal eiste vijftien jaar gevangenisstraf tegen hem. Het werden slechts enkele jaren.

EREBEGRAAFPLAATS OVERVEEN

Na de bevrijding werden in de duinen bij Overveen de stoffelijke resten van vele gefusilleerde verzetsmensen gevonden, waaronder die van Victor Alfred van Swieten. Op 27 november 1945 vond de officiële

teraardebestelling plaats op de erebegraafplaats te Bloemendaal, naast en tussen de achttien verzetsmensen en vrienden, die samen met hem de hoogste prijs betaalden. De hoogste prijs voor wat zij als hun plicht beschouwden.

Jaap van der Woude

★

In onze serie: "Oude Eemnesser....."

geef ik vandaag het woord aan de heer M.M. (Marinus Maria) van der Zwaan, Meentweg 117. Meneer Van der Zwaan is geboren op 14 mei 1918 als zoon van Wilhelmina van Bekkum uit Hoogland en Gijsbertus van der Zwaan uit Eemnes. Rinus (mag ik zeggen) zal ons nueens precies vertellen wat er zich gedurende de

Rinus v.d. Zwaan en zijn vrouw Truus Giessen

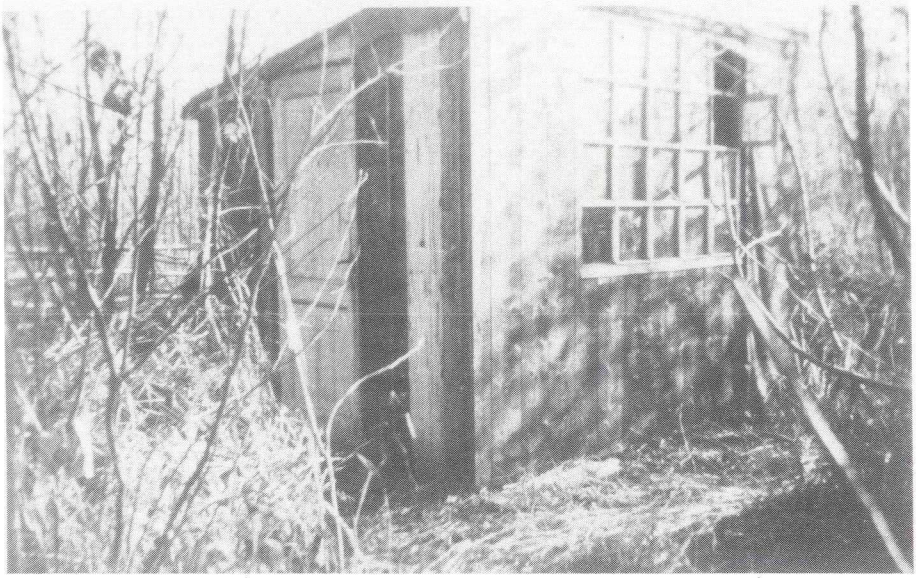

Huisje in "Valse Bos". De onderduikers sliepen daar 's nachts. Stro op de vloer en enkele dekens.

Tweede Wereldoorlog in en rond de "Valse Bosjes" heeft afgespeeld. Er deden en doen nog steeds veel geruchten de ronde, daarom is het de hoogste tijd dat daar na 50 jaar een einde aan komt.

"Mijn vrouw, Geertruida Johanna Giesen uit Doetinchem, en ik, van beroep slager zijn in 1941 getrouwd maar we hadden niks. Ja, ik had een paar spaarcenten waar ik een varken voor kocht dat ik zelf slachtte. Met dat vlees ging ik ruilen; zo heeft mijn vrouw onder meer haar hele twaalfdelige linnenuitzet bij elkaar gekregen.
We deelden echter een huis aan de Zijtak in Laren met iemand die veel moffen over de vloer kreeg, omdat ze daar hun fourierskamer hadden. Het was linke soep dat slachten, want het bleef niet bij dat ene varkentje. We gingen naar de veemarkt in Utrecht om geiten

te kopen, brachten deze naar de schuur van Arie Kool op het Zevenend en 's avonds kregen ze een zwarte jas om zich heen (anders kon je zien dat er geiten liepen) en nam ik ze mee naar huis waar ze in de keuken geslacht werden. Daarna bracht ik de dieren naar buiten, waar een grote takkenbosschelf met daarin een werkbank stond, om ze verder te verdelen. Het gebeurde wel dat als ik met een geit of een tas vol vlees het huis uitliep, er een mof aankwam. Daarom werd het ons in dat huis te heet onder de voeten. Temeer omdat ik elk ogenblik een oproep voor Duitsland kon krijgen waar ik geen gehoor aan wilde geven.

Een paar broers van me, mijn ouders hadden 13 kinderen, moesten ook onderduiken. Dat was de reden om te besluiten een schuur voor onderduikers te bouwen. De beste plek die wij

De houten noodwoning van Rinus v.d. Zwaan achter Meentweg 119

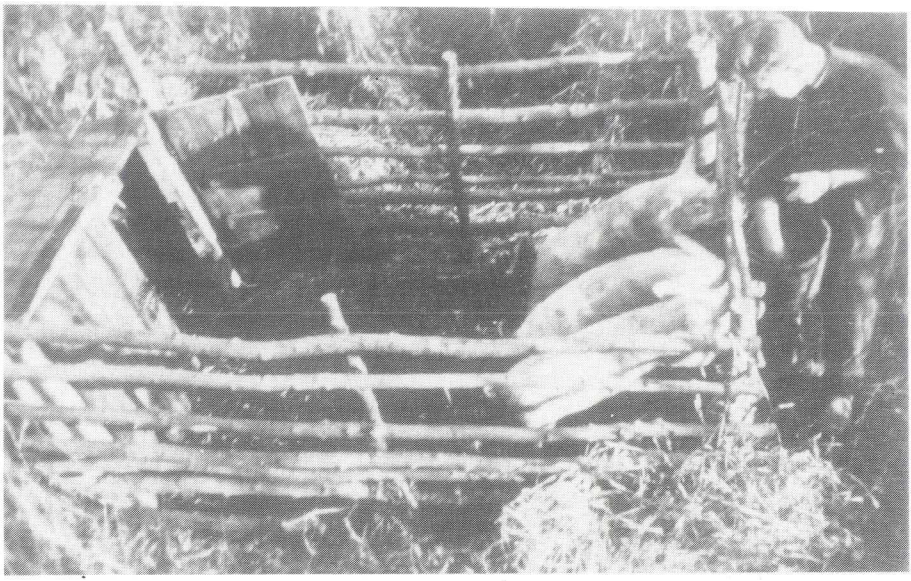

Fred van Amerongen voert de cladestiene varkens.

konden bedenken was in de zogenaamde "Valse Bosjes" die aan de grond achter het huis van onze ouders op Meentweg 119 grensden. "Valse Bosjes" omdat het een prachtig bos lijkt, maar het bijna één en al moeras is. Het lukte, zodat we er gelijk een tweede schuur voor de slacht plaatsten, verder nog een varkenskot en een kippenhok.
Mijn vrouw en ik hadden inmiddels twee kinderen. Ik voelde er niets voor om haar en de koters in die moffenzooi aan de Zijtak in Laren achter te laten, vandaar het plan om voor ons gezin een noodwoning achter het ouderlijk huis neer te zetten.
Gemeenteopzichter Groen wilde daar een stokje voor steken door met allerlei regeltjes en verordeningen op de proppen te komen. Ik lapte alles aan m'n laars en zei: "Laten we met de bouw beginnen, jongens, we zullen wel zien wat er gebeurt." Toen we volop aan de

gang waren kregen we bezoek van een meneer die vroeg: "Wat is hier te doen?", waarop de voorman antwoordde: "Met jou heb ik niks te maken" "O nee? Ik ben wel de burgemeester van Eemnes." "Ja, dat verandert de zaak maar dan had je je wel eens kunnen voorstellen." Wisten wij veel. Het werk werd een week lang stilgelegd. Weer ging ik naar Groen en deze keer kregen we alsnog een vergunning.
Het was een directiekeet van 9 meter lang. Over de gehele breedte was de huiskamer met daarachter de slaapkamer, een kinderkamer,

Onderduikers
van rechts naar links:
Theo Bloemzaad: woonde in Utrecht en wilde niet naar Duitsland. Via Rinus v.d. Zwaan ondergedoken.
Bep v.d. Zwaan: wilde niet naar Duitsland
Wim v.d. Zwaan: wilde niet naar Duitsland
Kees Pelle : (met hoed) kwam uit Amsterdam
Fred van Amerongen: kwam uit Hilversum

keuken, ruimte genoeg.
In de schuur, de zogenaamde hut in de Valse Bosjes, hebben in de loop van de tijd veel onderduikers een veilig heenkomen gevonden.
Die onderduikers waren Theo Bloemzaad uit Utrecht, Kees Pelle uit Amsterdam, Fred van Amerongen uit Hilversum en uit Bussum Jacob Smid met zijn zoon Wim. Uit Eemnes waren het Jan de Bruijn, Piet Hagen, die dikkerd, de jongens Hobbel, Sander en Jaap van de Laarderweg plus de lopende Piet en Klaas die hier langs kwamen. Ze sliepen in de schuur, hut noemden ze het zelf, aten bij ons en vlogen overdag uit. In de keuken hadden we een fornuisje met zo'n oventje dat je open kon trekken, daar bakten we ons eigen brood in. Ik kneedde roggebrood, zette dat bij de bakker in de oven, zodat we in ieder geval elke dag brood op de plank hadden.
De Hobbels hadden een technisch bureau van Allerry op de Laarderweg 70, nu Garage Koot. Ze hadden ook een geweldige technische knobbel. We hadden toen nog die draden aan de weg met die palen voor het licht. Alles was natuurlijk afgesloten maar zij klommen met lange ladders in de palen en in één keer baadde ons huis in het licht. Onze ene dochter is in '44 geboren, de dokter kwam en zei: "Wat is dat hier? Ik moet thuis met mijn blakertje van de huiskamer naar de spreekkamer lopen, terwijl jullie volop licht hebben." Ik antwoordde hem: "U wist het niet maar wij leven hier nog onbezet." (er wordt hartelijk gelachen). We luisterden 's avonds altijd naar de berichten uit Londen, na afloop verdween de radio met de jongens het bos in.

Ondanks alle spanningen hebben we heel wat afgelachen hoor. Piet Hagen was iemand die zich eigenlijk beter bij het herenvolk thuis voelde, omdat hij op een hogere school geze-

ten had. In de omgang gedroeg hij zich wel gewoon maar toch dacht hij iets meer te zijn dan de anderen. Op een dag zei één van de jongens: "We moeten hem eens in de plomp gooien, dan leert 'ie het wel af." Om in de hut te kunnen komen moesten ze over een plank die over de sloot lag. Die plank zaagden ze tot op een halve centimeter na door en ze lieten Piet 's avonds als eerste eroverheen lopen. Ja hoor daar ging Piet de sloot in. Ze pakten hem bij de hand en vroegen: "zit je er wel goed in Piet?" terwijl ze hem tot aan de oren in de blubber duwden. Hierna was hij het heertje spelen afgeleerd.

Het eten dat we op de bon kregen was voor ons gezin voldoende maar om de onderduikers niet te laten verhongeren moesten we op strooptocht gaan. We hadden afgesproken dat, móch-

Kees Pelle en Fred van Amerongen hakken hout achter Meentweg 119

Kees Pelle op zijn "gemak"

ten we aangehouden worden, ik het woord zou doen, terwijl de jongens op een paar meter afstand zouden wachten. In het uiterste geval waren we van plan om de moffen even "een dutje" te laten doen. Het is gelukkig nooit zover gekomen.
Op een dag kwam ik Vledder, de politie-agent tegen op de dijk. "Zwaan" zei hij" hó effe, heb je wat te eten voor ons, we hebben niks meer."
"Kom maar mee." We gingen naar mijn huis waar ik hem koolrapen, uien, wortelen, aardappelen, bruine bonen en een stuk spek gaf.
"Wat kost dat allemaal?"
"Heb je een tas bij je? Nou inlaaie dan en naar huis over geld wordt niet gesproken."
"Maar jij hebt het toch ook moeten betalen?"
"Welnee joh, wij gaan het hale en hale doe je zonder te betale, wist je dat niet?" Gelachen dat we hebben!

Het werd steeds moeilijker om aan eten te komen. Ik liep eens in Blaricum, kwam een paar jongens tegen die vroegen: "Meneer we komen uit de stad en verreken van de honger, weet u misschien waar we eten en onderdak kunnen krijgen?"
"Ja, loop deze weg uit, dan links af dat is de Meentweg, daar zie je achter het huis op nummer 119 een noodwoning staan. Meld je bij de deur en zeg dat ik je gestuurd heb dan krijg je wel een hap middageten van mijn vrouw. Eet goed want morgen heb ik sterke kerels nodig." De volgende dag riep ik een stel mensen bij elkaar. "Vrienden" zei ik " we moeten iets ondernemen, want we hebben bijna niks meer te bikken. Er rijden geregeld

Fred van Amerongen slaapt in onderduikverblijf in de "Valse Bosjes". Kees Pelle nam de foto.

wagens met vrachten aardappelen door de polder. Deze komen bij de Ijssel vandaan en worden hierheen gebracht om voor zwaar geld verkocht te worden. We gaan met z'n allen vanavond de polder in, trappen zo'n wagen ondersteboven, binden de voerlui vast aan een hek, waarna we de piepers naar huis brengen." Er was niemand die mee durfde doen alleen de twee stadsjongens omdat zij hier vreemd waren en wisten wat honger was.

Die mensen van de Sicherheitsdienst waren smerig hè? Als ze iemand betrapt hadden op het klandestien slachten van vee beloofden ze hem vrij te laten, zodra hij vertelde waar nog meer zwart geslacht werd. Zo pakten ze op een dag hier een Bussummer op die zei dat er bij Kees Daatselaar achter op de Meentweg ook geslacht werd. Die smeerlappen gingen erheen en vonden inderdaad messen en haken. Ik werkte daar samen met een collega, Gijs Hartog uit Laren.
's Nachts om een uur of één kwamen die lui van de Sicherheitsdienst bij me aan de deur, het waren Algera, De Ridder, De Haan en nog één.
"We komen je halen want je hebt geslacht."
"Ja ik heb een paar konijnen voor eigen gebruik geslacht."
"Je hebt nog veel meer geslacht, dat hebben we gehoord van Gijs."
"Ik ken helemaal geen Gijs, m'n broer ja, maar die zit in Duitsland."
Toen had ik natuurlijk door dat ze bij Daatselaar geweest waren en alles wisten. Ze namen me mee naar Scheveningen waar ik in cel 620 gestopt werd. Die kerels namen me steeds een verhoor af, maar ik bleef ontkennen iets met de zaak te maken te hebben. De rotzakken werden razend, vooral toen ik zei dat ze me rustig konden laten zitten, omdat ik het in de cel veel beter had dan thuis. Na een week

of drie begon het me de keel uit te hangen. Ik riep één van hen bij me en zei: "Nou moet je eens goed luisteren. Mijn vrouw en kinderen hebben me nodig. Je weet dat er een varken is geslacht, dus als ik hier vlug wegkom zal er bij moeder de vrouw best een gerookte

Groepsfoto familie Van der Zwaan, Meentweg 119, Eemnes, gemaakt in 1938
v.l.n.r.:
Mie v.d. Zwaan (Meentweg 119b), Ep van der Zwaan (Blaricum), Joop van der Zwaan (Kerkpad, Blaricum), Kees van der Zwaan (Kievitslaan, Hoevelaken) Bep van der Zwaan (Sassenheim), Gijs van der Zwaan (Meentweg 119a), Wim van der Zwaan (Laarderweg 48), Rinus van der Zwaan (Meentweg 117), Jan van der Zwaan (Brinklaan 9, Blaricum overleden), Mina van der Zwaan (Schietspoel Laren), Tijmen van der Zwaan (Raadhuislaan 12) overleden, Rijkie (Zus) van der Zwaan (Laarderweg 38) Wous van der Zwaan (Melkweg 2, Laren)
zittend: Vader Gijsbertus van der Zwaan (1883-1945), Moeder Wilhelmina van Bekkum (1886-1981)

ham voor je hangen." Een paar dagen later lieten ze me gaan. Sindsdien hebben we altijd in de "Valse Bosjes" geslacht.
Op zekere dag stonden ze weer voor me neus om m'n spullen terug te brengen. Die ene vent nam ik even apart, stopte een ham in zijn tas, niet zo'n zware hoor en riep: "Nu opgedonderd allemaal, ik wil jullie nooit meer zien, deruit!"
Hoe ik er bij kwam weet ikzelf niet, maar ze verdwenen wel.

We leefden hier in een paradijs. Koeien in de bosjes, varkens, kippen, konijnen, wie kon ons dat nazeggen? Als we een koe aan de overkant kochten, moest zij de Eem overzwemmen. Dan ging er iemand aan deze kant staan, de ander aan de overkant gooide een touw om haar heen en dan werd ze zo, een beetje zwemmend door het water getrokken. Op een zaterdag hadden we een koe gekocht maar toen ze over de plank naar de bosjes liep viel ze in de sloot, die zo'n vier meter diep was. Verschrikkelijk we hebben het beest er met geweld uit moeten trekken. We hadden haar net in de schuur doodgeschoten toen we hoorden dat de Duitsers aan het jagen waren. De honden die ze daarbij gebruikten liepen op een vijftig meter afstand van de sloot die er gelukkig tussen zat. We hebben snel een partij riet over het dier heen gegooid en zijn verdwenen.

Vorig jaar was één van de onderduikers 40 jaar getrouwd. Ze wilden geen cadeaus maar ik dacht, je kan toch niet met lege handen aankomen? Plotseling kreeg ik een idee. Ik kende een vrouwtje in Bussum die goed kan schilderen en vroeg haar een schilderstukkie voor me te maken. Het moest een bosje wezen met een schuurtje erin, zo en zo, een sloot ervoor met een plank erover. Toen hij het uitpakte

riep hij "dat is de hut, onze hut! Prachtig vond hij het.
Zo, nu is mijn spraakwater op. Heb ik je genoeg verteld om een mooi verhaal te kunnen schrijven?"
Meer dan genoeg meneer Van der Zwaan en wat zullen ook de lezers smullen van uw vertelkunst.

Henriet Liscaljet.

★

Een brug tussen Huissen en Eemnes

Menigeen haalt in familiekring of bij bekenden herinneringen op aan de evacuatie tijdens De Tweede Wereldoorlog. Velen zullen deze periode ook niet gauw vergeten. Hoewel de gebeurtenissen toen in een schrikbarend tempo op de mensen afkwamen, zodat details gemakkelijk in de vergetelheid raken.
Anderzijds zijn niet allen getuigen geweest van de gang van de evacué's, de omstandigheden en ellende die zijn beleefd.

Zoals bekend is stokte de geallieerde opmars in Nederland, op zondag 17 september 1944, ingezet als de operatie "Market Garden", vier dagen laten in de Betuwe.
De catastrofale oorlogsgebeurtenissen die in Huissen plaatsvonden, zoals het bombardement van 17 september 1944 aan de Rijn, waarbij 23 doden vielen en de bombardementen van 2 en 5 oktober 1944 waarbij er 99 doden vielen te betreuren, de voortdurende beschietingen door artillerie gevoegd bij een toestroom van ongeveer 5000 evacué's uit onder andere Arnhem en Elden zorgden voor een zodanige verwarring en chaos dat een behoorlijke georganiseerde en geleide evacuatie tot de onmogelijkheden behoorde. Daarbij speelden nog twee

andere factoren een rol: in de eerste plaats was de animo om te evacueren, die uiteraard bij niemand sterk is, bij een grote groep vrijwel nihil, omdat men nog altijd de hoop koesterde, dat de Engelsen, die langs de zuidelijke grens lagen, zouden doorstoten naar Huissen.Anderzijds werd een evacuatie sterk belemmerd door het feit dat Huissen vrijwel geïsoleerd was door het uitvallen van de rivierovergangen.

De evacuatie uit Huissen, waar zich rond 2 oktober 1944 circa 10.500 mensen bevonden, had dan ook onregelmatig en zelfs veelal op eigen initiatief plaats.
De eerste evacué's waren zij die voor 2 oktober 1944 een veilig heenkomen hadden gezocht. De grote uittocht begon op de middag van het grote bombardement.
Bij de achtergebleven inwoners was de neiging om te evacueren er nog niet en zij werden ook niet gestimuleerd door de vertegenwoordigers van het plaatselijke bestuur. Naarmate de militaire situatie in de Over-Betuwe consolideerde, begon het duidelijk te worden dat de Duitsers vlak achter de frontlijn geen burgers wensten.
De commandopost van de Feldgendarmerie die in een van de kelders in de stad was gevestigd, sommeerde op 18 oktober 1944 op zoek te gaan naar nog bewoonde kelders en de mensen te vertellen onmiddellijk te vertrekken. Ook degenen die in de uiterwaarden verbleven en dagenlang onder artillerievuur hadden gelegen werden gedwongen te evacueren; Huissen was ""Kriegsgebiet" geworden.
Na de "officiële" evacuatie die op 23 oktober 1944 haar beslag kreeg, bleven er toch nog een klein aantal Huissenaren in schuilkelders achter, hopende spoedig bevrijd te worden. Ook zij werden tenslotte door de Duitsers ontdekt en uit de Over-Betuwe gezet onder

bedreiging met de dood.
De vluchtelingen gingen op eigen risico de Rijnbrug over. Deze stond voortdurend onder vuur en op de brug was het een enorme chaos van kapotte voertuigen en Arnhem was leeg. Dit gaf een verschrikkelijk indruk, zo'n "dode" stad. Zo trokken ze verder overal heen met weinig persoonlijke spullen, hopende ergens onderdak en eten te vinden.

De verschillende groepen evacué's gingen langs afzonderlijke routes het land in en tenminste twee groepen kwamen in Eemnes aan. Eén groep bestond uit ongeveer 50 mensen, die in de schuilkelder van het Dominicanenkloster zaten en één groep ging op eigen initiatief. De stoet startte om ongeveer 18.00 uur nadat er nog wat fietsen en handkarren waren opgehaald met wat persoonlijke spullen. En in colonne ging de groep voor de tweede keer naar Arnhem. De eerste aanzet was in Arnhem-Zuid afgebroken toen de brug stuk bleek. Om ongeveer 19.30 uur waren ze in de buurt van Elden waar ook de eerste nacht werd doorgebracht in een drooghuis van een steenfabriek. Vanuit Driel en Elst kwamen er ook nog wat mensen bij en toen 's morgens om ongeveer 6.00 uur de mededeling kwam dat de pont over de Rijn gereed was vertrokken zeker 100 mensen met kinderwagens, kruiwagens, fietsen en handkarren met de pont richting Arnhem. De belasting was haast te groot maar het ging goed.
Lopend en fietsend ging de stoet via de Apeldoornseweg richting Hoenderloo.
De groep viel al vanaf Arnhem direct uiteen en toen ze in Hoenderloo aankwamen werden ze getracteerd op rode kool die door de gaarkeuken werd verstrekt. Die nacht werd er in een of andere grote zaal met stro op de vloer geslapen.
De volgende ochtend ging een deel van de

stoet richting Zutphen en een ander deel met deels veel te zwaar beladen fietsen op weg naar Otterloo en zo vervolgden ze hun zwerftocht via de ene plaats naar de andere. 's Nachts werd er geslapen in scholen of grote gebouwen waar stro op de vloer was gelegd. Ze vervolgden hun weg naar Baarn maar daar bleek alles vol te zitten. Dus toen gingen ze allemaal naar Eemnes.
Na ruim twee weken reizen kwamen ze aan, rillend van de honger en in vervuilde kleding.

Van het commissariaat afvoer Burgerbevolking provincie Utrecht werd er al in oktober 1942 een verzoek aan de Burgemeesters gedaan om gegevens te verstrekken over huizen en gebouwen welke geschikt zouden zijn voor het onderbrengen van bewoners uit de te ontruimen gebieden en zo mogelijk de opnamecapaciteit te vermelden en wanneer de ruimte beschikbaar zou zijn. Ook werden de verzoeken gericht aan de geestelijke leiders om zoveel mogelijk onderdak te bieden aan de gedupeerden van de oorlog.
De burgemeesters hadden de gegevens op laten nemen en ook in Eemnes was een groot aantal mensen bereid evacué's op te nemen en er werd een evacuatie-comité opgericht.

De evacué's die in Eemnes aankwamen werden naar het Verenigingsgebouw gebracht en opgevangen door het evacuatie-comité. Door hen werd er ook een registratieformulier ingevuld met alle noodzakelijke gegevens zoals: naam, geboorteplaats en datum, adres vluchtoord, gezinsformatie, beroep en werkgever, gezondheidstoestand en geloofsovertuiging.
Daarna werden zij naar hun opgegeven adres gezonden. Vaak hielpen de boeren om de mensen te vervoeren naar hun tijdelijke adres en vaak gaven ze zelf onderdak. Er werd nagenoeg

geen onderscheid gemaakt maar gekeken naar het gezin dat geplaatst moest worden en de plaats waar ze terecht konden om gezinnen zoveel mogelijk bij elkaar te houden en als het mogelijk was bij gelijke geloofsovertuigingen.
Ze kregen een brief mee van het evacuatiecomité met het adres waar ze opgenomen zouden worden en een aanvraagformulier voor eventuele aanschaf van zeer noodzakelijke goederen. Ook waren ze gebonden aan regels die opgesteld waren door het Gewestelijk Evacuatiebureau en mochten zij o.a. niet langer dan 10 dagen afwezig zijn van hun tijdelijke adres om eventuele huwelijken, begrafenissen of om familie te bezoeken, omdat het doel hierdoor geschaad zou worden.
Binnen enkele weken waren alle plaatsen bezet en had haast iedereen evacué's opgenomen. Bij de een kregen ze een zolder bij de andere een lege schuur, wat ledikanten, een tafel en wat stoelen om zich toch wat "thuis" te voelen. Ook werd hen eten en drinken aangeboden, kleding verschoond of gegeven.
Zo zaten er in Eemnes op een gegeven moment 575 geregistreerde geëvacueerden en/of vluchtelingen waarvan het grootste gedeelte afkomstig was uit Arnhem (179) en Huissen (169). De overige kwamen uit Wageningen (80), Renkum (74), Millingen (20), Velzen (15) 's-Gravenhage (8), Amersfoort (6), Bemmel (6), Elkerzee (3), Gennep (4), Wassenaar (3), Haarlem (2), Heiloo (2), Ammerzoden (2) en Duivendijk (2).
Er werd wel onderscheid gemaakt tussen verschillende vluchtelingen en evacué's; zo had je geëvacueerden (EV), angstvluchtelingen (AV), oorlogsgeweldvluchtelingen (OV) en inwendige geëvacueerden (EVL).

Verzoeken om overplaatsing in verband met grote of kleine kinderen moesten gedaan wor-

den bij het gemeentebestuur, waar dan het een en ander geregeld kon worden. Vaak hadden de geëvacueerden zelf een ander adres gevonden of werd door de gastgezinnen een ander onderkomen gevonden.

Door de grote groep evacué's dreigde er een voedseltekort te komen en behalve de melk raakte alles op, zoals aardappelen en koren. De mensen gingen overal heen om nog wat voedsel bij elkaar te krijgen.
Een centrale keuken kon hier niet opgericht worden, alleen in Blaricum was er één , maar die kon het ook niet aan.
De mensen bedelden overal en zo tegen de avond vroegen er ook nog anderen om een nacht ondergebracht te worden, wat haast niet te weigeren was.

De kwartiergevers, zoals de gastgezinnen werden genoemd, kregen een kleine kwartiervergoeding voor het geven van huisvesting en/of voeding. Zelfs de geëvacueerden kregen zakgeld.
De vergoedingen werden centraal geregeld vanuit bureau Afvoer Burgerbevolking afdeling Fin.& Pers. te 's-Gravenhage. Ook werd door het rijk vervoer van personen en bagage naar vluchtoorden vergoed en eventuele opslag van inboedels.

De oorlogsstrijd in het binnenland werd heviger. De Duitsers werden terug gedrongen en de Engelsen zetten alles op alles voor de grote doorbraak. Hier in Eemnes begon het ook oorlogsterrein te worden. De polder werd onder water gezet en Duitsers ingekwartierd. Het werden angstige weken en iedereen was in afwachting wat er gebeuren zou, maar het gebulder van kanonnen en het schieten werd steeds minder. Toen de Duitsers bericht kregen om hier weg te gaan durfden de mensen te

hopen dat de oorlog gauw voorbij zou zijn.
De dag daarop kwam het bericht binnen dat het vrede was en dat er in de omliggende gemeentes al feest was gevierd.
Iedereen feliciteerde elkaar en zorgde ervoor dat iedereen het zo snel mogelijk wist. De mensen konden het haast niet geloven. De Duitsers die hier nog waren hadden het vermoeden dat het bericht niet juist was en gingen op onderzoek uit, maar toen ook zij van de legerleiding hadden gehoord, dat de strijd gestaakt was, pakten ze hun spullen maar ook die zij geroofd hadden en vertrokken met hun auto's en wagens.
Er hingen al wel vlaggen buiten maar de feestvreugde kwam pas toen de Engelsen hier doorheen reden met hun tanks. We waren weer bevrijd en er kon feest gevierd worden.

Het voedseltransport kwam weer goed op gang en alles werd verstrekt op distributiekaarten om alles goed te verdelen.
Iedereen was natuurlijk nieuwsgierig en wilde weten hoe het met hun families of kennissen was gesteld. Maar de eerste dagen was er nog een doorgaansverbod, alles moest eerst veilig zijn.

Ook de evacué's wilden zo snel mogelijk naar hun stad en woning terug. Ze waren zo benieuwd hoe het er allemaal bijstond, was hun huis er nog wel, waren de spullen er nog en zouden ze niet alsnog weggeroofd worden. De eerste berichten die binnenkwamen van mensen die al waren wezen kijken waren voor de een hoopgevend maar voor de ander bijzonder teleurstellend. De mensen uit Huissen kregen als eerste toestemming om terug te gaan, daarna de Arnhemmers en de rest.
Er werd weer van alles meegenomen maar ook kregen ze spullen mee die ze bij aankomst het hardste nodig hadden.

Met paard en wagen ,waar alles weer opgeladen was, werden de evacué's weer teruggebracht naar Huissen en Arnhem. Het was nog een zware reis met zo'n volgepakte kar over de wegen die vaak nog vol puin lagen. Tegen de avond kwamen zij vermoeid, maar blij dat ze weer thuis waren, aan. Pas de volgende dag vertrokken de hulpverleners weer naar hun eigen plaats.

De evacué's waren allen zeer dankbaar voor alles wat de bevolking van Eemnes voor hen had gedaan.

Bronnen:

"Mededelingen" Kwartaalblad Historische Kring Huissen, De heer G.J. Janssen en mevrouw Janssen-Derksen uit Huissen.
Dagboek mevrouw Janssen-Knuiman uit Huissen.
De oorlogsjaren '40-45 door A.M. van Klooster uit Eemnes.
Gemeente-archief Eemnes.
Tussen glasscherven en granaten door M.H. de Vries uit Huissen.

Hugo A.J. Vermaas
Raadhuislaan 62
Eemnes.

Lijst van vluchtelingen per gemeenten van herkomst: HUISSEN

Geslachtsnaam:	Voornamen:	Adres:	Nieuw adres:
Arends	Anna	Weverstraat D120	Wakkerendijk 178
Arends	Therisia	Klaphek F123	Wakkerendijk 1
Barten	Johanna	3e Zandschestr 116	Wakkerendijk 132
Beek, ter	Karel N	Langestraat D94	Wakkerendijk 194
Berends	Elisabeth	Pol E194	Wakkerendijk 134
Berends	Petrus	Pol E194	Wakkerendijk 134
Berendsen	Everardus H	Nw weg E338	Meentweg 85
Berendsen	Everdina	Nw weg E338	Meentweg 85

Berendsen	Hendrikus	Nw weg E338	Meentweg 85
Berendsen	Johanna	Nw weg E338	Meentweg 85
Berendsen	Maria	Nw weg E338	Meentweg 85
Berendsen	Helena	Bloemstraat E168	Meentweg 83
Beunen	Maria E	Kerkstraat 239	Kerkstraat 9
Blommers	Petronella S	Dijk 234	Wakkerendijk 62
Booth		2e Zandschestr 104	Wakkerendijk 234
Bouman	Petrus H	3e Zandschestr 116	Wakkerendijk 132
Bouman	Wilhelmus A Th	Gelderscheh T252	Kerkstraat 5
Bouman	Wilhelmus J	Gelderscheh T252	Kerkstraat 5
Bruins	Petronella	Nw weg E339	Meentweg 85
Coenen	Theodore	F214b	Meentweg 51
Coevoets	Helena G	Burgstraat 213D	Meentweg 20
Daams	Aleida P	Gelderscheh F252	Kerkstraat 5
Demon	Antonia	Burgstraat D220	Wakkerendijk 270
Demon	Antonius W	Walstraat D279	Wakkerendijk 244
Demon	Cornelia J H	D74	Meentweg 59
Demon	Elisabeth J A	D74	Meentweg 59
Demon	Gerardus	D74	Meentweg 59
Demon	Hendrika J M	D74	Meentweg 59
Demon	Johanna H M	D74	Meentweg 59
Demon	Wilhelmus G	D74	Meentweg 59
Demon	Hermanus J	Burgstraat D22	Wakkerendijk 220
Demon	Johannes F	Burgstraat D220	Wakkerendijk 274
Demon	Marm	F214b	Meentweg 51
Demon	Wilhelmina P	F214b	Meentweg 51
Derks	Johanna C A	Lange Kerkstr 239	Meentweg 138
Derksen	Catherina	Walstraat D279	Wakkerendijk 244
Derksen	Cornelia J T	D 213	Meentweg 31
Donij	Mathilde C M	Mariaplein D300	Wakkerendijk 7
Eggenhuizen	Maria	De Geer F213	Wakkerendijk 242
Gellicum, van	Hendrikus J	Struifstraat 135E	Wakkerendijk 24
Gerichhausen	Hendrina A	Karstraat 214	Wakkerendijk 32
Gerritsen	Cornelia G	Breedestraat G16	Wakkerendijk 114
Gerritsen	Petrus	Breedestraat G16	Wakkerendijk 114
Gertsen	Bernardus W	Driegaardschestr E97	Wakkerendijk 56
Gertsen	Gijsbertus W	Driegaardschestr E97	Wakkerendijk 56
Gertsen	Hendrina C W	Driegaardschestr E97	Wakkerendijk 56
Gertsen	Hendr J S	Driegaardschestr E97	Wakkerendijk 56
Gertsen	Johanna W	Driegaardschestr E97	Wakkerendijk 56
Gertsen	Johannes G	Driegaardschestr E97	Wakkerendijk 56
Gertsen	Hendrikus	Driegaardschestr E97	Wakkerendijk 56
Grunningen, van	Elisabeth	Mariaplein D318	Wakkerendijk 17
Grunningen, van	Wilhelmus F	Mariaplein D318	Wakkerendijk 17
Hal, van	Wilhelmina	Langestraat D91	Wakkerendijk 50
Hendriks	Wilhelmus J	Langestraat D91	Wakkerendijk 50
Hermans	Anna M	L. Kerkstraat 239	Wakkerendijk 138
Hoek	Catriena	Dijk 234	Wakkerendijk 62
Holland	Alphons	Bloemstraat E168	Meentweg 83
Holland	Elisabeth	Bloemstraat E168	Meentweg 83
Holland	Franciscus	Bloemstraat E168	Meentweg 83
Holland	Gerard	Bloemstraat E168	Meentweg 83
Holland	Johan	Bloemstraat E168	Meentweg 83
Holland	Johanna	Bloemstraat E168	Meentweg 83
Holland	Lambertus J	Bloemstraat E168	Meentweg 83
Holland	Ria	Bloemstraat E168	Meentweg 83

Holland	Theodora E	Mariaplein D315	Meentweg 85a
Jansen	Gradus J	D213	Meentweg 13
Janssen	Johannes A B	Weverstraat D120	Wakkerendijk 178
Janssen	Johannes A C	Weverstraat D120	Wakkerendijk 178
Janssen	Johannes W	Klaphek F124	Wakkerendijk 176
Janssen	Theodorus J	Burgstraat 213	Wakkerendijk 20
Kan, van	Maria E	L. Kerkstraat 239	Wakkerendijk 138
Kelderman	Catherina	L. Kerkstraat 293	Seldenrijkweg 4
Kelderman	Hendricus	Walstraat 282b	Wakkerendijk 262
Kelderman	Hendricus	Walstraat 282b	Wakkerendijk 262
Kelderman	Johanna	Walstraat 282b	Wakkerendijk 262
Kelderman	Stephanus	Walstraat 282b	Wakkerendijk 262
Kelderman	Maria	Dijkstraat D106	Wakkerendijk 278
Kelle	Petronella	3e Zandschestr 112	Wakkerendijk 130a
Kelle	Wilhelmina C	Breedestraat G68	Wakkerendijk 38
Klaassen	Francicus	Langestraat D78	Meentweg 71
Klaassen	Franciscus C L	Langestraat D78	Meentweg 71
Klaassen	Hermanus J C	Langestraat D78	Meentweg 71
Klaassen	Johannes H F	Langestraat D78	Meentweg 71
Klaverweijden	Elisabeth M	L. Kerkstraat 239	Wakkerendijk 138
Kraaivanger	Petrus C	Mariaplein D318	Wakkerendijk 17
Kuhlman	Johan H	Langestraat D39	Wakkerendijk 8-10
Laurentzen	Alijda M	K. Kerkstraat D248	Meentweg 103
Laurentzen	Geertruida	K. Kerkstraat D248	Meentweg 103
Laurentzen	Hendrikus A	K. Kerkstraat D248	Meentweg 103
Laurentzen	Jacobus J	Burgstraat D220	Wakkerendijk 270
Lee, van der	Maria	Dijkstraat D106	Wakkerendijk 278
Lee, van der	Petrus	Dijkstraat D106	Wakkerendijk 278
Lentjes	Alexander A	F214	Meentweg 51
Lentjes	Hendrina M	Struifstraat 135e	Wakkerendijk 24
Lichtveld	Maria G	L. Kerkstraat 239	Wakkerendijk 138
Lieven	Joseph G	Dijkstraat D106	Wakkerendijk 278
Limbeek	Maria C	Langestraat D70	Wakkerendijk 40
Markse	Maria H J	Dijk 234	Wakkerendijk 62
Meeuwsen	Johanna T M	Weverstraat D123	Meentweg 65
Meeuwsen	Johannes H T	Weverstraat D123	Meentweg 65
Meeuwsen	Petrus J	Weverstraat D123	Meentweg 65
Meeuwsen	Petrus W	Weverstraat D123	Meentweg 65
Meeuwsen	Wilhelmus T	Weverstraat D123	Meentweg 65
Meeuwsen	Wilhelmina	Burgstraat D220	Wakkerendijk 208
Melchers	Everdina T	Pol E196	Wakkerendijk 112
Melchers	Johanna G	Weverstraat D123	Meentweg 65
Moorman	Aleida	Langestraat D94	Wakkerendijk 194
Neienhuis	Johanna	Wijngaardstraat E10	Wakkerendijk 222
Neijenhuis	Johannes T	Langestraat D70	Wakkerendijk 40
Neijenhuis	Wilhelmus	Breedestraat G68	Wakkerendijk 38
Nuij	Antonius	3e Zandschestr 112	Wakkerendijk 130a
Pas, van de	Antonius G	Mariaplein D315	Meentweg 85a
Pas, van de	Elisabeth L	Mariaplein D315	Meentweg 85a
Pasman	Anna C	L. Kerkstraat 239	Wakkerendijk 138
Peters	Alberta	3e Zandschestr 116	Wakkerendijk 132
Peters	Theodorus	3e Zandschestr 116	Wakkerendijk 132
Peters	Florentina	K. Kerkstraat D248	Meentweg 103
Peters	Johanna	Pol E194	Wakkerendijk 134
Peters	Johanna T	Karstraat F202	Wakkerendijk 160
Poelwijk, van	Johannes	2 Zandschestr 104	Wakkerendijk 234

Roelofs	Johanna A	D74	Meentweg 59
Rutjes	Willem	L. Kerkstraat 293	Seldenrijkweg 4
Sawadil	Rosa	Klaphek F124	Wakkerendijk 176
Scholten	Geertruiden P M	Langestraat D78	Meentweg 71
Scholten	Gerardus B W	Karstraat F214	Wakkerendijk 32
Scholten	Hendrikus S	Karstraat F214	Wakkerendijk 32
Scholten	Hendrina H	Karstraat F214	Wakkerendijk 32
Scholten	Johanna T W	Karstraat F214	Wakkerendijk 32
Scholten	Leonardus	Karstraat F214	Wakkerendijk 32
Scholten	Theodora M E	Karstraat F214	Wakkerendijk 32
Scholten	Wilhelmina J M	Karstraat F214	Wakkerendijk 32
Scholten	Gerardus L	de Geer F213	Wakkerendijk 242
Scholten	Hendrikus	de Geer F213	Wakkerendijk 242
Scholten	Isabella	de Geer F213	Wakkerendijk 242
Scholten	Leonardus	de Geer F213	Wakkerendijk 242
Scholen	Maria	de Geer F213	Wakkerendijk 242
Scholten	Petrus	de Geer F213	Wakkerendijk 242
Scholten	Theodora M	de Geer F213	Wakkerendijk 242
Scholten	Wilhelmia	de Geer F213	Wakkerendijk 242
Scholten	Johannes	Struifstraat 130	Wakkerendijk 24
Selbach	Johannes M	Dijk 234	Wakkerendijk 62
Siepman	Catharina	Johannahoeve 33a	Wakkerendijk 178
Siepman	Gijsbertus F	Johannahoeve 33a	Wakkerendijk 178
Siepman	Wilhelmina	Weverstraat D120	Wakkerendijk 178
Smits	Anna M	L. Kerkstraat 239	Wakkerendijk 138
Spit	Gerharda H	Dijk 234	Wakkerendijk 62
Stadhouder	Willem	Mariaplein D3	Wakkerendijk 17
Teunissen	Grada M T	Dijk 234	Wakkerendijk 62
Thuis	Berendina	Klaphk F124	Wakkerendijk 176
Vedder	Maria M	Walstraat 282b	Wakkerendijk 232
Wagenar	Allegonda C	F214b	Meentweg 51
Wagenar	Catharine C	F214b	Meentweg 51
Wagenar	Christiaan A	F214b	Meentweg 51
Wagenar	Gerardus C	F214b	Meentweg 51
Wagenar	Hendrikus T	F214b	Meentweg 51
Wagenar	Johanna M	F214b	Meentweg 51
Wagenar	Maria J	F214b	Meentweg 51
Wagenar	Theodora	F214b	Meentweg 51
Willemsen	Alberta P	Driegaardschestr 97	Wakkerendijk 56
Winkens	Maria P	Dijk 234	Wakkerendijk 62
Zaad	Petronella J	Pol E196	Wakkerendijk 112

Gemeente Eemnes

Vrijstellingen vordering Heerenrijwielen

De burgemeester van Eemnes maakt bekend, dat ter gemeentesecretarie **uitsluitend** op de hieronder vermelde dagen en uren gelegenheid bestaat vrijstelling van vordering aan te vragen, **alleen** voor houders van heerenrijwielen, die:

a. in het bezit zijn van een ambtsrijwiel;
b. in den landbouw werkzaam zijn;
c. handwerkslieden zijn;
d. het rijwiel voor de uitoefening van hun beroep, ter beoordeeling van den burgemeester, dringend noodig hebben;
e. invalide zijn.

De aanvragen dienen te geschieden **in persoon** op Woensdag 29 Juli voor bewoners van den Meentweg en Wakkerendijk; Donderdag 30 Juli voor het overige deel der gemeente: elken dag van 9 tot 12, 14 tot 17 en 19 tot 21 uur.

Persoonsbewijs medebrengen, alsmede schriftelijke bescheiden, waardoor kan worden aangetoond, dat aanvrager op vrijstelling aanspraak meent te kunnen maken, (b.v. werkgeversverklaringen).

Voor damesrijwielen worden geen vrijstellingen afgegeven.

Zie voorts algemeen persbericht van 22 Juli j.l. ter zake.

EEMNES, 28 Juli 1942.

Distributiedienst Baarn

UITREIKING NOODKAARTEN

De Distributiedienst van Baarn—Eemnes maakt bekend, dat in de Gemeente Eemnes noodkaarten worden uitgereikt op Maandag, Dinsdag en Woensdag, 18, 19 en 20 September 1944 van des ochtends 10 uur tot des middags 4 uur en wel als volgt:

aan stamkaarthouders met letters A t.m. C op Maandag 18 September; aan stamkaarthouders met letters D t.m. F op Dinsdag 19 September; aan stamkaarthouders met letters G t.m. I op Woensdag 20 September; aan stamkaarthouders met letters J. t.m. O op Donderdag 21 September; aan stamkaarthouders met letters P t.m. V. op Vrijdag 22 September en aan stamkaarthouders met letters W t.m Z op Zaterdag 23 Sept.

Bij de uitgifte wordt de bon „237 Algemeen" van de loopende bonkaart ingehouden. Hiervoor dient het lichaam van de loopende bonkaart, dat is dus KA t.m. KE-410 te worden overgelegd.

Wie deze bon niet kan overleggen ontvangt geen noodkaart.

Een ieder kome op den voor hem gestelden dag!

Baarn, 16 September 1944.
Het Hoofd van den Distributiedienst van Baarn: De Burgemeester,
Ir. A. J. VAN DER HOEVEN.

In onze serie: ""Oude Eemnesser....."

wil de heer R. Ruizendaal, Laarderweg 31 u graag nog iets over de oorlog vertellen. Er zullen namelijk weinigen onder u zijn die weten, dat er onderduikers in "de molen' gewerkt hebben. (Maalderij: nu Molenweg 8a.) Laten we dus even naar het verhaal van Reinier luisteren....

"Zoals zovelen kreeg ook ik een oproep om naar Duitsland te gaan, maar dat vertikte ik, dus moest ik onderduiken. 's Nachts bleef ik gewoon thuis maar overdag wilde ik iets om handen hebben.
De Betuwe moest van de moffen onder water

Van boven naar beneden
Reinier Ruizendaal, Henk Bon, Goos Bon, Meindert Vedder, Goos Dop, Tony Offermans, Henk Blom.
Achtergrond: Boerderij Molenweg 10.

Van boven naar onderen
De boekhouder Felix, Henk Dop sr., Meindert Vedder, Reinier Ruizendaal, Cor Blom, Henk Blom, ??, Terwiel, de baas.
Op de trap bij de Maalderij

gezet worden, omdat ze bang waren, dat de geallieerden daar zouden landen. Het gevolg daarvan was, dat alle bomen er gerooid moesten worden. Deze bomen werden 's nachts op vrachtwagens geladen en naar o.a. Eemnes gebracht, naar de molen. Wij zaten met een heel stel onderduikers boven de maalderij en deden de hele dag niets anders dan dennebomen zagen. Eerst werden er dikke plakken gezaagd, daarna kleine hoekjes. We noemden het generatorhout, want er zat namelijk gas in en dat gas werd gebruikt voor de autobussen, omdat er geen benzine meer was. Er werd een enorme ketel (gedeeltelijk in de grond) naast de bus geplaatst waar die hoekjes in gegooid werden,

vervolgens werd alles aangestoken en zo kreeg de bus de benodigde brandstof.
Dit werk hield echter plotseling op, waarom weet ik niet.
Hierna werden er boven de maalderij een stel houtdraaimachines neergezet en begonnen we met z'n allen met hout draaien. Daarvoor gebruikten we het kersehout uit de Betuwe. We maakten balpoten, rammelaars, leeslampen en vooral veel spinnewielen. Aan de buitenkant van de maalderij werd een grote trap gemaakt, zodat we als het nodig mocht zijn, konden vluchten. Er werd altijd gecontroleerd of er geen moffen aankwamen. Als er iemand de Molenweg in kwam, werd het vlug doorgegeven, dan werden de electromotoren die voor het malen van het graan gebruikt werden stilgezet

Boven Reinier Ruizendaal, onder Meindert Vedder. Deze foto is genomen op de Laarderweg 48 waar nu Van der Zwaan woont.

boven van links naar rechts:
Henk Dop, Henk Blom, Meindert Vedder, Henk Dop sr.
onder van links naar rechts
Goos Bon, Reinier Ruizendaal, Henk Bon, Tony Offermans.
Op de achtergrond de Streefoordlaan.

en konden we zo door een zijraam via de trap wegkomen.

Boven stond altijd een bende pulp, zoals ze dat noemen, veel zaagsel waar de kachel mee vol gestouwd werd, dus u begrijpt het al, dat moest een keer fout gaan. Of de kachel scheef heeft gestaan dat weten we niet, maar op een dag brak er brand uit en wist iedereen dat wij daarzaten en zijn we allemaal uitgewaaierd.
De onderduikers die daar werkten waren Henk Blom, Cor Blom, Henk Dop, Goos Dop, Goos Hagen, Meindert Vedder, Terwiel de baas, Tony

boven van links naar rechts:
Tony Offermans, Goos Dop, Meindert Vedder, Henk Blom.
onder van links naar rechts:
Reinier Ruizendaal, Goos Bon Henk Bon.

Offermans uit Hilversum, Veldhuizen, Piet van Hamersveld, en Goos en Henk Bon uit Laren.
Ja die onderduiktijd was wel erg spannend natuurlijk maar met elkaar hebben we het toch ook erg leuk gehad."

Meneer Ruizendaal, ook u wil ik heel hartelijk bedanken voor uw bijdrage aan dit boekje.

Henriet Liscaljet

P.S. Jan Terwiel, de baas, woonde op Laarderweg 48 en had achter zijn huis een soort timmerfabriekje waar de mannen ook nog even gewerkt hebben!

EEMNES

Distributienieuws.

De uitreiking van bonkaarten voor zeer zwaren- en zwaren arbeid zal plaats vinden op het Agentschapskantoor en wel op Donderdag 19 en Vrijdag 20 Maart a.s. in de bekende kantooruren. Zij, die door wettige redenen niet op de vastgestelde data hun nieuwe bonkaarten (vierde periode) hebben afgehaald zullen daartoe alsnog in de gelegenheid worden gesteld in de week van 21—30 Maart a.s.

1942

EEMNES. — Klompendistributie. — In verband met het feit, dat de klompenschaarschte in deze gemeente het nemen van bijzondere maatregelen inzake de distributie van klompen noodzakelijk heeft gemaakt is met ingang van 29 dezer alhier in werking getreden de verordening regelende de aflevering van klompen door den kleinhandel.

Aanvragen om klompenbonnen kunnen worden ingediend uitsluitend op Dinsdagvoormiddags ter Gemeente-secretarie, waarbij de tweede distributiestamkaart van belanghebbende dient te worden overgelegd.

1944

DISTRIBUTIE-NIEUWS:

EEMNES:

Aardappelkaarten.

Bij de in ontvangstneming op 13 of 15 Mei a.s. van de nieuwe bonkaarten voor de 6e periode dient tevens te worden overgelegd een inlichtingenformulier ter verkrijging van aardappelen, model MD 32, hetwelk tevoren op het Distributie-agentschap ter plaatse te bekomen is. Op deze verklaring welke ingevuld en onderteekend dient te worden ingeleverd op één der gemelde dagen dient het gezinshoofd te verklaren, dat hij op dat moment slechts de beschikking heeft over minder dan 50 K.G. aardappelen per gezinslid.

1942

Werkgroepen

Monumenten	M. Beel,	Plantsoen 9	13290
Biblio/ topografie	W.v. IJken	Everserf 20	89367
Genealogie	H.v. Hees	Kerkstraat 15	89849
Recent Verleden	M. v.d.Schaal	Watersnip 14	17093
Klederdracht	L. Lankreijer		
Eem-en Gooiland		Aartseveen 94	89198
Tentoonstelling	H. Nobbe	Braadkamp 3	12207

Rectificatie

n.a.v. artikel "Tomatuva"

In ons kwartaalblad van oktober 1994, jaargang 16, nr. 3 werd de geschiedenis verteld van de Fruitrestauratie Tomatuva.

Bij de onderschriften van enkele foto's is een fout gemaakt. De naam van de eigenaar van Tomatuva staat daar fout vermeld. De eigenaar heette officieel Hermanus Antonius Pot, kortweg Herman Pot genoemd. Onder enkele foto's staat foutief de naam Han Pot.
Wij bieden onze verontschuldiging aan voor deze onnauwkeurigheid en we hopen dat bij velen de naam Herman Pot zal voortleven als onverbrekelijk verbonden met Tomatuva.

Namens de samenstellers
Henk van Hees

Schenkingen H.K.E.

In de afgelopen periode ontvingen wij de volgende zaken als uitbreiding voor de collectie van de HKE:

★

- Een 18e eeuwse Zeelandia-munt, indertijd gevonden bij de voordeur van de boerderij Wakkerendijk 200 van
  Hans Volten
  Spoorlaan 138
  3721 PA Bilthoven

★

- 65 bidprentjes van
  E.J. Makker
  Meentweg 59
  Eemnes

★

- 2 suikerklontwikkels ("De Witte Bergen" + "De Paddestoel van
  T. Briër-Ruizendaal
  Simonsveen 15
  Eemnes

★

- Topografische kaart: uitgave 1952 Sectie-nr. 32A van
  R.P. Wiarda
  Zomertaling 7
  Eemnes

★

- Kopje met de naam Maria Eek, souvenir n.a.v. inkwartiering in de Kerkstraat in Eemnes in 1916 van
  B. Tak
  Geldersman 17
  Spakenburg

★

- Orde van samenkomst t.g.v. het weer in gebruik nemen van de Herv. Kerk van Eemnes Buiten van
  Mevrouw M. de Bruijn-de Leeuw
  Plantsoen 2 Eemnes ★

- Ingebonden Katholieke Illustraties van
  N. Schouten
  Wakkerendijk 56
  Eemnes

★

- Melkteems, boothaak, mestgreep, 2 hamers, haarspit, stro- of hooihaak van
  Familie E. Nieuwenhuis
  Jhr. C. Roëll-laan 5
  Eemnes

★

- Boekwerk met de verzamelde brieven van Pater Wim Eggenkamp, geschreven tijdens zijn reis naar Nederlands-Indië en tijdens zijn verblijf aldaar,
  Samengesteld en geschonken door
  Wim Eggenkamp
  J.C. van Oostzanenlaan 4-6
  2102 AX Heemstede

★

Al deze personen willen we bedanken voor datgene wat ze ons geschonken hebben.

★

Wie doet er mee?
Wie weet er van?

Rubriek waarin staat met welke onderzoeken en projecten onze leden bezig zijn. Iedereen die erin geïnteresseerd is om mee te doen en die kan helpen aan materiaal kan contact opnemen met de desbetreffende personen:

★

Henk van Hees,Kerkstraat 15,Eemnes,tel. 89849
is bezig met:
- de geschiedenis van het amateurtoneel in Eemnes.

★

Jaap Luijf,Reijerserf 5,Eemnes,tel. 13086
is bezig met:
- de familie Luijf in Eemnes.

Gevraagd:
o.a familieverhalen, foto's, familieberichten.

★

Henk van Hees, Kerkstraat 15, Eemnes
tel. 89849 en
Bertie v.Wijk-Blom, Raadhuislaan 39, Eemnes
tel. 14689
zijn bezig met:
- de familie Pen in Eemnes en Baarn;
  Gevraagd o.a. familieverhalen, foto's, familieberichten.

★

Wiebe van IJken,Everserf 20,Eemnes,tel. 89367
is bezig met:
- de uitwerking van het armenboek van de gemeente Eemnes (1637-1768).

★

Livia Lankreijer,Aartseveen 94,Eemnes tel. 89198 is bezig met:
- klederdrachten van Eemnes en omgeving. Wie helpt mee uit te zoeken wat er vroeger in Eemnes aan klederdrachten gedragen werd. We hebben heel mooie inventarisatieformulieren. We zoeken alleen nog een paar mensen erbij om ze in te vullen. Dit kan met de kleding in de hand of aan de hand van oude foto's.
  Wie helpt?

★

Wiebe van IJken, tel. 89367
Bertie van Wijk-Blom, tel. 14689
Henk van Hees, tel. 89849
zijn bezig met:
- het aanleggen van een verzameling bidprentjes van mensen die in Eemnes gewoond hebben. U kunt ons al een plezier doen wanneer u de mogelijkheid biedt om kopietjes te laten maken van uw bidprentjes.

★

Oproep

Is er onder de leden van de HKE nog iemand die iets kan vertellen over de Luchtwachtdienst in Eemnes in de periode 1950-1965?
Wie heeft er nog een foto van de Luchtwachttoren die aan de Vaartsteeg heeft gestaan?

Reacties aan

W. van IJken
Everserf 20
3755 VK Eemnes
02153-89367

*

Wie helpt Bertie van Wijk?

Bertie van Wijk-Blom krijgt het wel erg druk nu de Historische Kring Eemnes zo groeit.
Daarom zoekt ze assistentie!
Wie wil haar zo nu en dan helpen met:
- verzorgen van verzending van ons kwartaal boekje;
- corrigeren van artikelen voor het kwartaal blad;
- kleine administratieve klussen.

Als u een helpende hand wilt toesteken, neem dan contact op met

Bertie van Wijk-Blom,
Raadhuislaan 39
Eemnes
tel. 02153-14689

*

SPONSORS OUDHEID - KAMER

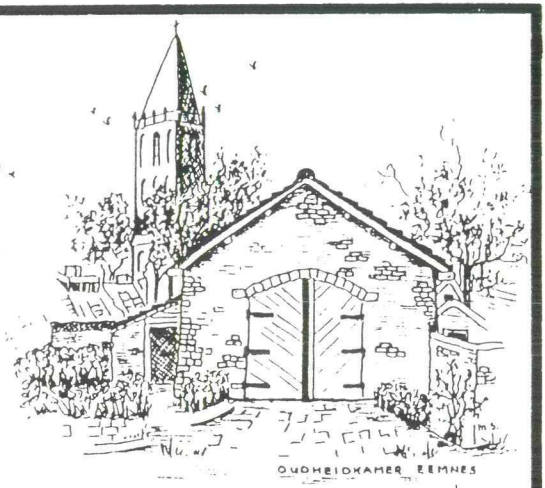

Giften van ƒ 50,-- en hoger
Ontvangen tot en met 28 februari 1995

C. van Breemen, Makelaardij Eemnes,
tel. 13322
D.J. v. Linge, Apotheek Eemnes
tel. 82066
John Ruis, Foto Laren
tel. 89452

Giften lager dan 50,-- worden niet afzonderlijk vermeld, maar zijn natuurlijk zeer welkom.

Alle goede gevers hiervoor onze dank.

*
*
*
*